

Ekebonäs

**Trosaskogen 1:1, L1982:7294, L1982:7295 & L1982: 7376,
Trosa-Vagnhäreds socken, Trosa kommun, Södermanlands län.
Arkeologisk utredning & arkeologisk förundersökning.**

Ingeborg Svensson

Ekebonäs

**Trosaskogen 1:1, L1982:7294, L1982:7295 & L1982: 7376,
Trosa-Vagnhäradsocken, Trosa kommun, Södermanlands län.
Arkeologisk utredning & arkeologisk förundersökning.**

Ingeborg Svensson

Sammanfattning

Sörmlands Arkeologi AB har under maj och juni månad år 2022 genomfört en arkeologisk utredning och en arkeologisk förundersökning strax sydöst om Ekebonäs, som ligger mellan Västerljung och Trosa i Södermanlands län. De arkeologiska insatserna genomfördes med anledning av att Hvalfiskens AB planerar att uppföra bostadsbebyggelse i området.

I samband med utredningen påträffades ett par skärvor förhistorisk keramik. Fyndet registrerades som en fyndplats med antikvarisk bedömning övrig kulturhistorisk lämning och lämningsnummer L2022:3304. Den arkeologiska förundersökningen gjordes i avgränsande syfte av sedan tidigare kända fornlämningar inom området för planerad bebyggelse. Fornlämningarna omfattar två boplatser (L1982:7294 & L1982:7295) och en hållristning i form av en skålgropsförekomst (L1982:7336). Inga ytterligare lämningar påträffades i anslutning till stenblocket med skålgroparna. Den ena boplatzen avgränsades till sin helhet inom planområdet (L1982:7294) medan den andra delvis sträcker sig utanför området, varför dess utbredning åt nordväst fortfarande är oklar (L1982:7295). Lämningarnas förändrade utbredning har registrerats i Kulturmiljöregistret/Fornsök och deras beskrivningar har uppdaterats utifrån resultatet av förundersökningen.

Rapporten kan laddas ned via
www.sormlandsarkeologi.se

eller beställas från

Sörmlands Arkeologi AB
Tideliussgatan 37
118 69 Stockholm

mail@sormlandsarkeologi.se

Grafisk form och layout: Lars Norberg
Kart- och ritmaterial: Ingeborg Svensson
Omslagsfoto: Runstenen U692 på Oknö i Mälaren.

© Sörmlands Arkeologi AB
Nyköping 2022

Innehåll

Sammanfattning 2

Utgångspunkt 5

Syfte & metod 5

Syfte

Metod

Topografi & kulturmiljö 6

Resultat arkeologisk utredning 9

Resultattabell

Resultat arkeologisk förundersökning 10

L1982:7294, Boplat

L1982:7376, Hällristning

L1982:7295, Boplat

Referenser 14

Administrativa uppgifter 14

Bilagor 15

Bilaga 1. Objektsbeskrivningar arkeologisk utredning

Bilaga 2. Schaktbeskrivningar arkeologisk utredning

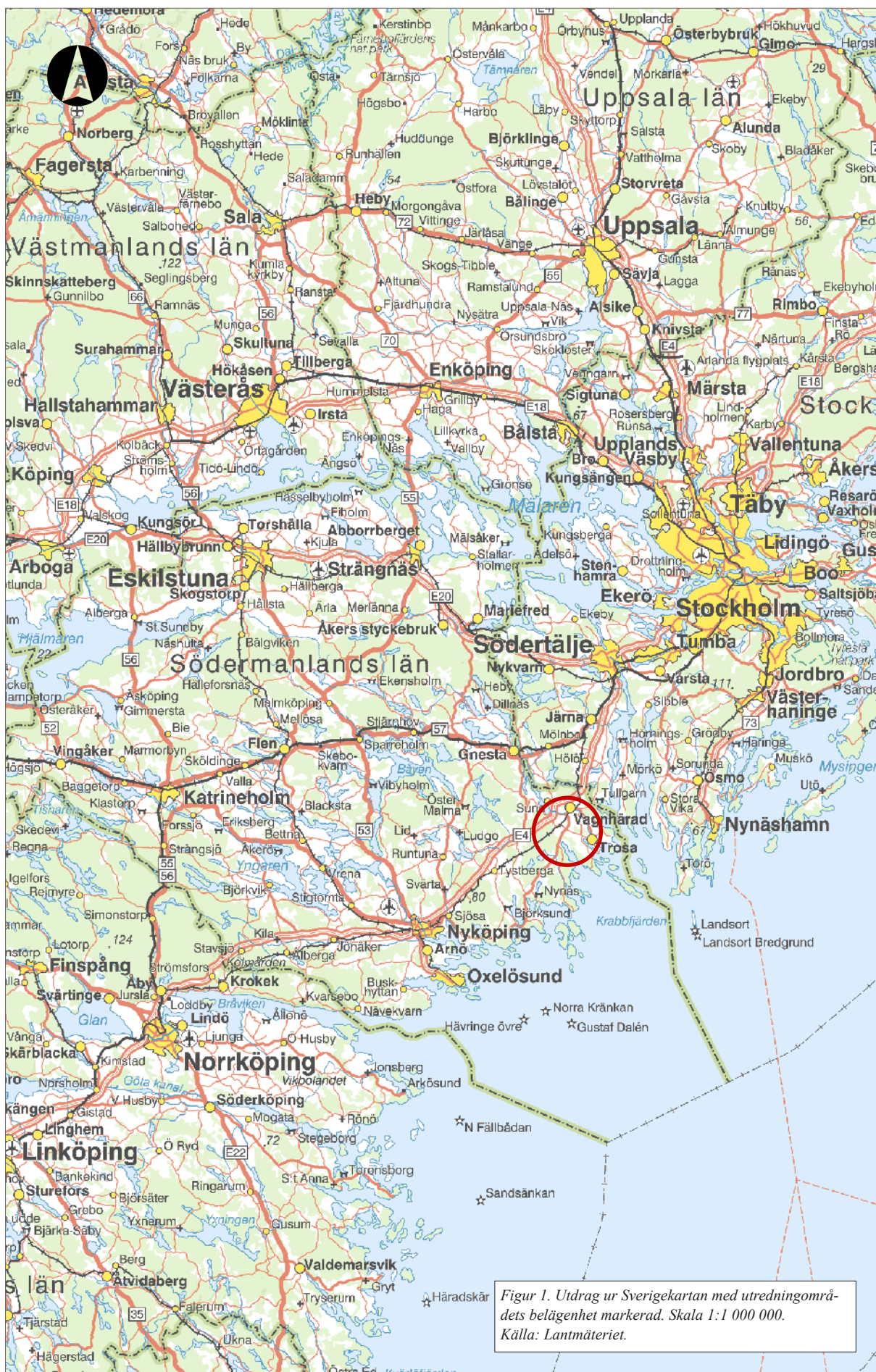
Bilaga 3. Schaktplaner arkeologisk utredning

Bilaga 4. Schaktbeskrivningar arkeologisk förundersökning

Bilaga 5. Anläggningsbeskrivningar L1982:7295

Bilaga 6. Plan över anläggningar L1982:7295

Bilaga 7. Fotodokumentation L1982:7295

Figur 1. Utdrag ur Sverigekartan med utredningsområdets belägenhet markerad. Skala 1:1 000 000.
Källa: Lantmäteriet.

Utgångspunkt

Sörmlands Arkeologi AB har den 9 maj och under perioden 23 maj - 3 juni år 2022 genomfört en arkeologisk utredning inom en del av fastigheten Trosaskogen 1:1, Trosa-Vagnhärad socken, Trosa kommun, Södermanlands län. Vid samma tillfälle utfördes även en arkeologisk förundersökning av fornlämningarna L1982:7294, L1982:7295 och L1982: 7376, vilka var belägna strax nordväst om utredningsområdet (se figur 3 & 4).

Utredningen genomfördes med anledning av att Hvalfiskens AB planerar att uppföra bostäder inom ett cirka 350 000 m² stort område sydöst om gården Ekebonäs. För ungefär tio år sedan genomfördes en arkeologisk utredning av en mindre del av området, varvid ett flertal kulturhistoriska lämningar påträffades (Gustafsson 2014). Den nu genomförda utredningen omfattade den resterande delen av det planerade området för ny bebyggelse och uppgick till en yta om cirka 280 000 m².

I samband med utredningen genomfördes även en arkeologisk förundersökning i avgränsande syfte av de fornlämningar som är belägna inom den nordvästra delen av planområdet. Lämningarna hade framkommit i samband med den tidigare genomförda utredningen (1st dnr 431-5305-2013) och omfattade två boplatser, L1982:7294/Trosa-Vagnhärad 549 och L1982:7295/Trosa-Vagnhärad 550 samt en hällristning, L1982:7376/Trosa-Vagnhärad 553 (Gustafsson 2014). I texten som följer kommer endast de nuvarande lämningsnumren att anges, vilka lanserades i samband med att det nya Kulturmiljöregistret och Fornreg ersatte det gamla informationssystemet om fornminnen (FMIS) under år 2018.

Beslut i ärendena fattades av länsstyrelsen i Södermanlands län enligt 2 kap 11§ och 13 § Kulturmiljölagen (1988:950) (1st dnr 431-7947-2021 & 431-1561-2022). Ansvarig för kostnaden var Hvalfiskens AB.

Projektledare samt fält- och rapportansvarig var Ingeborg Svensson. I fältarbetet deltog även Albin Eriksson (projektanställd arkeolog) och Patrik Gustafsson Gillbrand. Samtliga är verksamma som arkeologer vid Sörmlands Arkeologi AB.

Syfte & metod

Syfte

Syftet med *den arkeologiska utredningen* var att ta reda på om tidigare okända fornlämningar kommer att beröras av det planerade arbetsföretaget inom utredningsområdet. Utredningen skulle även preliminärt avgränsa eventuella nyupptäckta fornlämningar. Syftet med *den arkeologiska förundersökningen* var att

avgränsa fornlämningarna L1982:7294, L1982:7295 och L1982:7376 belägna nordväst om utredningsområdet. Om större anläggningar eller komplexa kulturlager framkom skulle arbetet avbrytas och länsstyrelsen kontaktas för samråd.

Det sammantagna resultatet av utredningen och förundersökningen ska kunna användas vid Länsstyrelsens fortsatta tillståndsprövning och utgöra underlag inför eventuellt kommande arkeologiska åtgärder. Resultatet ska också kunna användas som utgångspunkt för Hvalfiskens AB i den vidare planeringen av ny bostadsbebyggelse inom området.

Metod

Arkeologisk utredning

Då den sedan tidigare *genomförda arkeologiska utredningen* omfattade en kart- och arkivstudie över området i stort (Gustafsson 2014), genomfördes vid det här tillfället endast en översiktlig sådan inför att fältarbetet tog sin början. Studien innebar en genomgång av Kulturmiljöregistret (KMR) avseende registrerade fornlämningar i området samt en sammanställning av aktuella jordarts- och strandförskjutningskartor inför inventeringen.

Därefter inleddes fältarbetet med att utredningsområdet inventerades för att klargöra förekomst av fornlämningar, möjliga fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar inför den efterföljande sökschaktningen. I samband med inventeringen borstades också en del av berghällarna i området av för att eftersöka eventuella hällristningar.

Sammanlagt grävdes 74 sökschakt med hjälp av grävmaskin inom utredningsområdet. Syftet med söschakten var att spåra ovan mark ej synliga fornlämningar och att preliminärt avgränsa nyupptäckta fornlämningar inom utredningsområdet. Schakten var mellan cirka 5 och 15 meter långa och majoriteten cirka 1,3 meter breda. Djupet varierade mellan cirka 0,10 och 0,40 meter. Söschakten rensades för hand och beskrevs i text. För detaljerad information angående schakten hänvisas till bilaga 2 och 3.

Inga fynd tillvaratogs i samband med utredningen. Påträffade fynd dokumenterades och återfördes istället till respektive fyndplats. Vid återdeponeringen lades fynden i den södra delen av respektive söschakt. Samtliga söschakt och objekt mättes in med RTK/GPS. Fotodokumentation utfördes genomgående under fältarbetets gång. Samtliga söschakt lades igen i samband med fältarbetet.

Arkeologisk förundersökning

I anslutning till respektive fornlämning grävdes söschakt med hjälp av grävmaskin. Syftet med söschakten var att avgränsa lämningarna inom planerat område för bebyggelse. Sammanlagt grävdes

34 sökschakt, vilka tillsammans uppgick till en yta om cirka 470 m². Vid sökschaktningen genomfördes rensning för hand och påträffade fynd och anläggningar markerades ut och mättes in. Därefter vidtog finrensning för hand av de schakt som innehöll fynd och anläggningar. Påträffade fynd dokumenterades och återfördes till fyndplatsen inom respektive schakt.

Berghällen med skålgropar (L1982:7376) borstades av till sin helhet för att eftersöka om den innehöll ytterligare skålgropar eller andra ristningar.

Samtliga sökschakt, anläggningar och fynd mättes in med RTK/GPS och beskrevs i text. Fotodokumentation genomfördes kontinuerligt under fältarbetets gång. Alla sökschakt lades igen i samband med att fältarbetet avslutades.

Topografi & kulturmiljö

Området för den planerade nya bebyggelsen är beläget i norra kanten av en större uppodlad dalgång sydöst om gården Ekebonäs, som i sin tur ligger sydöst om rondellen på vägen mellan Västerljung och Trosa. Dalgången sträcker sig mellan Trosa i sydöst och sjön Sillen i nordväst och omges av skogsbeväxta bergs- och moränhöjder. Planområdet utgörs av två impediment

omgivna av tidigare åkermark som har planterats igen med poppel. Höjdpartierna består av framträdande berg och rundhällar med varierad lövskog. I norr utgörs terrängen av småkuperad igenväxande betesmark med inslag av mindre bergspartier och stenblock. Utöver högt gräs omfattar växtligheten större slån- och nyponbuskage, lövträd och enbuskar. Här finns också en mindre yta med sankmark beväxt med gräsarter som trivs där det är lite våtare. I sydöst sluttar terrängen ned mot den forna Mörbysjön, som dikades ut och blev åkermark någon gång under 1800-talet.

Området är beläget mellan cirka 5 och 25 meter över dagens havsnivå och jordarten består i de lägre liggande partierna av gyttjelera och glacial lera, medan de högre belägna delarna utgörs av berg och morän (Jordartsskartan. Ser Ae. 9 H Nyköping NO).

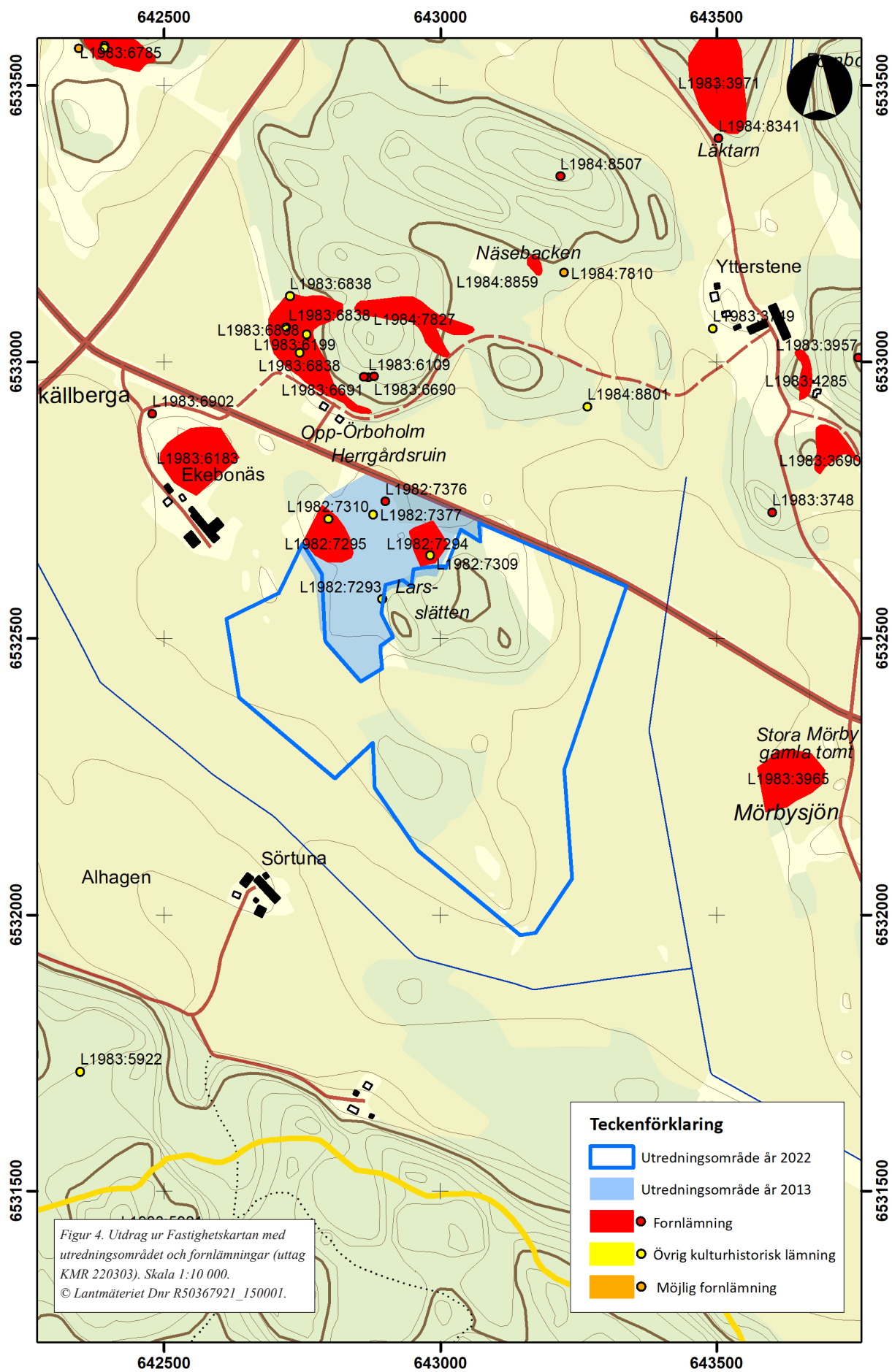
I det kuperade åkerlandskapet och på de omgivande höjderna finns rika fornlämningsmiljöer, vilka framför allt kan knytas till bronsålder och framåt i tid. Utöver de fornlämningar som ligger inom området i form av två boplatser (L1982:7294 & L1982:7295) och en hållristningslokal (L1982: 7376) finns också gravfält, ensamliggande gravar, en fornborg samt by- och gårdstomter i omgivningarna. Gravfälten är relativt stora och innehåller runda stensättningar och högar (tex. L1984:7827 & L1983:6199), vilket talar för ett kontinuerligt användande under åtminstone yngre järnålder.

Figur 2. Stora delar av utredningsområdet utgjordes av poppelodling i åkermark. Foto: Albin Eriksson, Sörmlands Arkeologi AB 2022.

Figur 3. Utdrag ur Terrängkartan med utredningsområdet markerat. Skala 1:50 000.
Källa: Lantmäteriet

De gravar som har registrerats som enskilda lämningar kan delvis tillföras en äldre tidshorisont (L1983:6691, L1983:6109, L1983:6690 & L1983:3748), medan gravhögen vid Ekebonäs (L1983:6902) bör vara samtida med gravfälten. Till den äldre järnåldern kan möjligen även ett par mindre gravfält med ett något mer varierat yttre gravskick tillföras (tex. L1983:3690 & L1984:8859).

På Ekberget återfinns också spåren efter en fornborg i form av nedrasade stenmassor och övertorvade stenvalar (L1983:3971). Traditionellt brukar lämningstypen framför allt knytas till folkvandringstid och ses som befästa platser dit människor tog sin tillflykt i oroliga tider. I fornborgen på Ekberget finns också spår efter en vårdkase, vilket visar att platsen brukats vid senare tillfällen och i ett annat syfte än vad som ursprungligen varit tanken. I sammanhanget bör även den så kallade *Tureholmsskatten* omnämnas, en gulds katt som påträffades år 1774 vid gården Tuna och som är daterad till cirka 500 e. Kr (L1983:6417).

Gården *Ekebonäs* har medeltida ursprung och omnämns i det historiska källmaterialet från och med 1300-talet, men då under namnet *Ekeby* (Janzon 2006, s. 116). På en kulle strax intill gården ligger också ruinerna efter herrgården *Opp-Örboholm* (L1983:6183). Enligt uppgift flyttades gården hit från Örboholm av grevinnan Margareta Brahe, troligen i början av 1650-talet. I samband med att hon flyttade till Tyskland såldes herrgården till Sten Bielke på Tureholm, varefter den brann ned och därefter inte byggdes upp igen. Lämningen omfattar ett större antal husgrunder, ett par terrasseringsringar och spåren efter en stenlagd gårdsplan (KMR & LMM akt 04-väu-1). Ytterligare en by- och gårdstomt i den omgivande miljön utgörs av lämningarna efter

gården *Stora Mörby* (L1983:3965), även den med rötter i 1300-talet (Janzon 2006, s. 81). Spåren efter gårdsbebyggelsen ligger på ett impediment i åkermarken östsydöst om planområdet och omfattar två husgrunder och en källargrop (KMR).

De kulturhistoriska lämningar som kan knytas till senare tiders aktiviteter utgörs framför allt av röjningsrösen, varav ett antal är belägna inom området för planerad bebyggelse (L1982:7310, L1982:7377 & L1982:7309). Här kan också ett stenbrott i fast berg (L1982:7293) omnämnas. Andra exempel på lämningar från senare tid i omgivningarna är till exempel husgrunder och en plats med tradition.

Resultat arkeologisk utredning

Inventeringen av utredningsområdet resulterade i sammanlagt tio möjliga fornlämningar i form av boplatslägen, det vill säga platser som utifrån omgivande fornlämningsbild och topografisk belägenhet bedömdes kunna innehålla lämningar, idag ej synliga ovan mark.

Vid den efterföljande sökschaktningen inom objekten framkom *ett fynd i form av en skärva keramik* inom ett av de utpekade boplatslägen (objekt 747). Keramikens utgjordes av en bukbit i två delar som var cirka 3 x 2 centimeter stor och av allmän förhistorisk karaktär. Skärvan var odekorerad och hade en rödbrun färg och svart kärna (se bilaga 1). Då inga ytterligare anläggningar och/eller fynd påträffades i närområdet har platsen för keramiken

Figur 5. Albin Eriksson borstar av berghällen med skålgropar, L1982:7376. Foto: Ingeborg Svensson 2022, Sörmlands Arkeologi AB.

Resultattabell

Objnr	Lämningsnr	Lämningsstyp	Källa	Antikvarisk bedömning
747	L2022:3304	Fyndplats	Sökschakt	Övrig kulturhistorisk lämning Samråd med länsstyrelsen
749	-	Boplatsläge	Sökschakt	Utgår/Ej kulturhistorisk lämning
754	-	Boplatsläge	Sökschakt	Utgår/Ej kulturhistorisk lämning
757	-	Boplatsläge	Sökschakt	Utgår/Ej kulturhistorisk lämning
759	-	Boplatsläge	Sökschakt	Utgår/Ej kulturhistorisk lämning
764	-	Boplatsläge	Sökschakt	Utgår/Ej kulturhistorisk lämning
772	-	Boplatsläge	Sökschakt	Utgår/Ej kulturhistorisk lämning
774	-	Boplatsläge	Sökschakt	Utgår/Ej kulturhistorisk lämning
776	-	Boplatsläge	Sökschakt	Utgår/Ej kulturhistorisk lämning
780	-	Boplatsläge	Sökschakt	Utgår/Ej kulturhistorisk lämning

Lista med lämningstyper och antikvarisk praxis. Version 5,0, 2021-02-01 har utgjort utgångspunkt vid indelningen av lämningstyp och antikvarisk bedömning.

registrerats som en fyndplats (L2022:3304) och övrig kulturhistorisk lämning i KMR/Fornsök. Inom övriga objekt framkom inget av arkeologiskt intresse. Däremot noterades ett par fynd av sentida/historisk karaktär i form av en hästsko, ett par spikar och tegel inom objekt 780.

Resultat arkeologisk förundersökning

L1982:7294, Boplat

Lämningen var inför den arkeologiska förundersökningen registrerad som en cirka 75 x 60 meter stor boplat (NNV-SSÖ) bestående av tre härdar. Boplaten ligger på ett höjdparti med förekomster av berg och rundhällar, beläget i igenväxande hagmark cirka 15-20 meter över dagens havsnivå. Boplaten var beväxt med enstaka lövträd, några enar samt buskage av slån och nypon. Norr och nordöst om höjpartiet utgjordes terrängen av tidigare åkermark, omgärdad av diken. I söder och sydöst vidtog ett större impediment med synliga bergspartier och varierad lövskog.

Inom och i anslutning till fornlämningen grävdes sammanlagt cirka 237 m² sökschakt. Till det kommer de fynd- och anläggningstomma schakt som grävdes i området vid utredningen år 2013, vilka också bidragit som underlag till avgränsningen av fornlämningen (se figur 7).

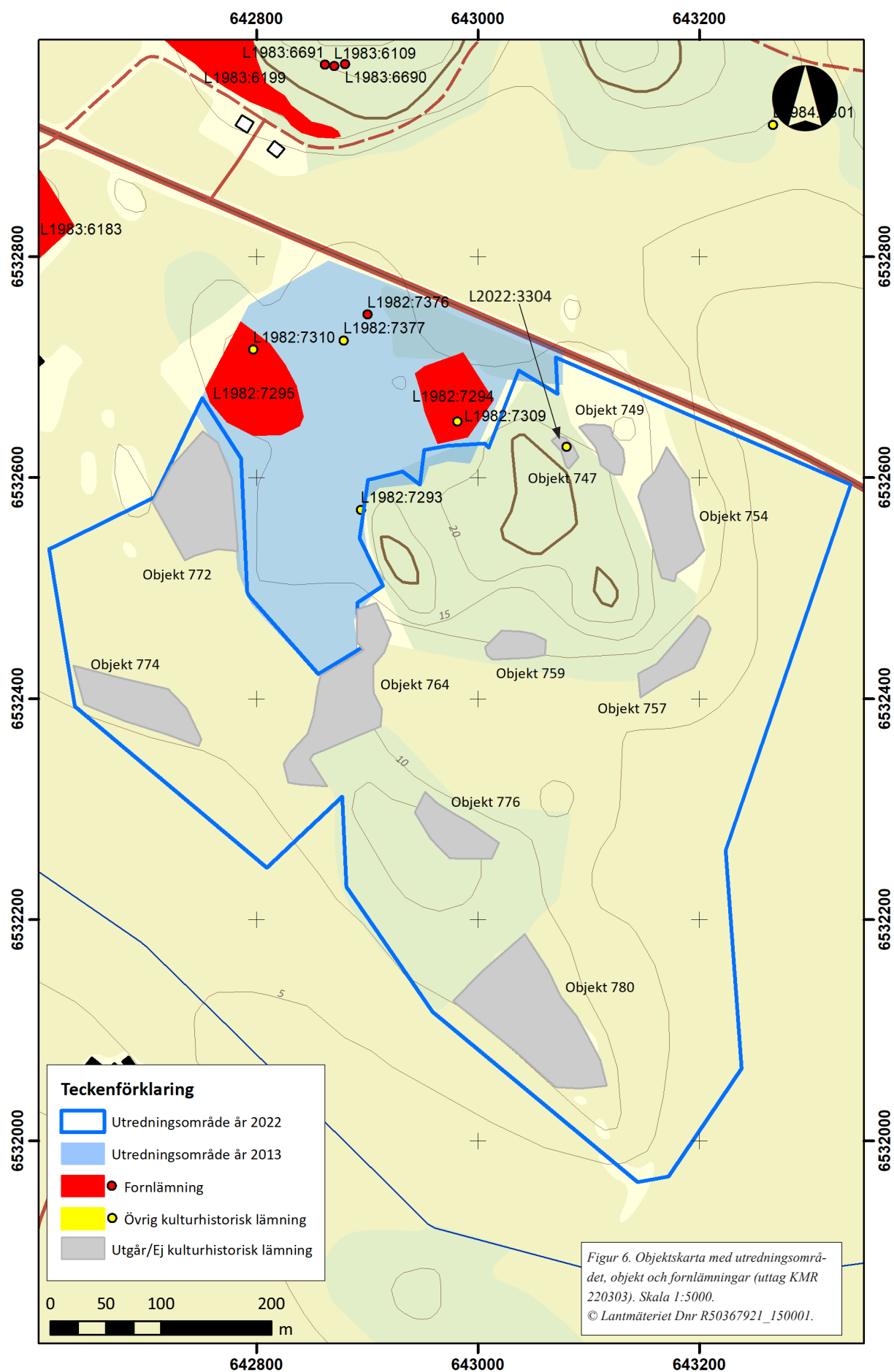
Avgränsning & utbredning

Genom den arkeologiska förundersökningen har fornlämningen avgränsats till sin helhet inom området för planerad bebyggelse.

Utöver de sedan tidigare kända härdarna inom boplaten framkom *spridda inslag av skärvig/skörbränd sten* i ett av schakten (S1132). De övriga schakten innehöll inga förhistoriska fynd och/eller anläggningar. Som ett resultat av förundersökningen fick lämningen därför en ny utbredning och en något förändrad beskrivning i KMR/Fornsök. Storleken på boplaten uppgår nu till 50 x 15-30 meter (NV-SÖ). Se figur 7.

L1982:7376, Hällristning

Lämningen utgörs av en skålgropsförekomst, cirka 0,80 x 0,90 meter, i berghäll, bestående av 9 skålgropar. Dessa är ca 3-4 cm stora och cirka 0,05 m djupa. Gro-

parna finns i första hand på hällens södra krön. Några av skålgroparna är huggna i parallella rader.

Berghällen ligger i stenbunden igenväxande hagmark belägen lite drygt 15 meter över dagens havsnivå. Hagmarken gränsar till tidigare åkermark i öster och den närmaste omgivningen till hällen växer lövträd, slån och enstaka enar.

I anslutning till fornlämningen grävdes sammanlagt cirka 38 m² sökschakt. Till det kan läggas de fynd- och anläggningstomma schakt som grävdes vid utredningen år 2013, vilka också bidragit som underlag till bedömningen (se figur 7).

Avgränsning & utbredning

Inga ytterligare skålgropar eller andra former av ristningar påträffades på berghällen i samband med den arkeologiska förundersökningen. Inte heller framkom några förhistoriska fynd och/eller anläggningar i samband med schaktning runt om berghällen.

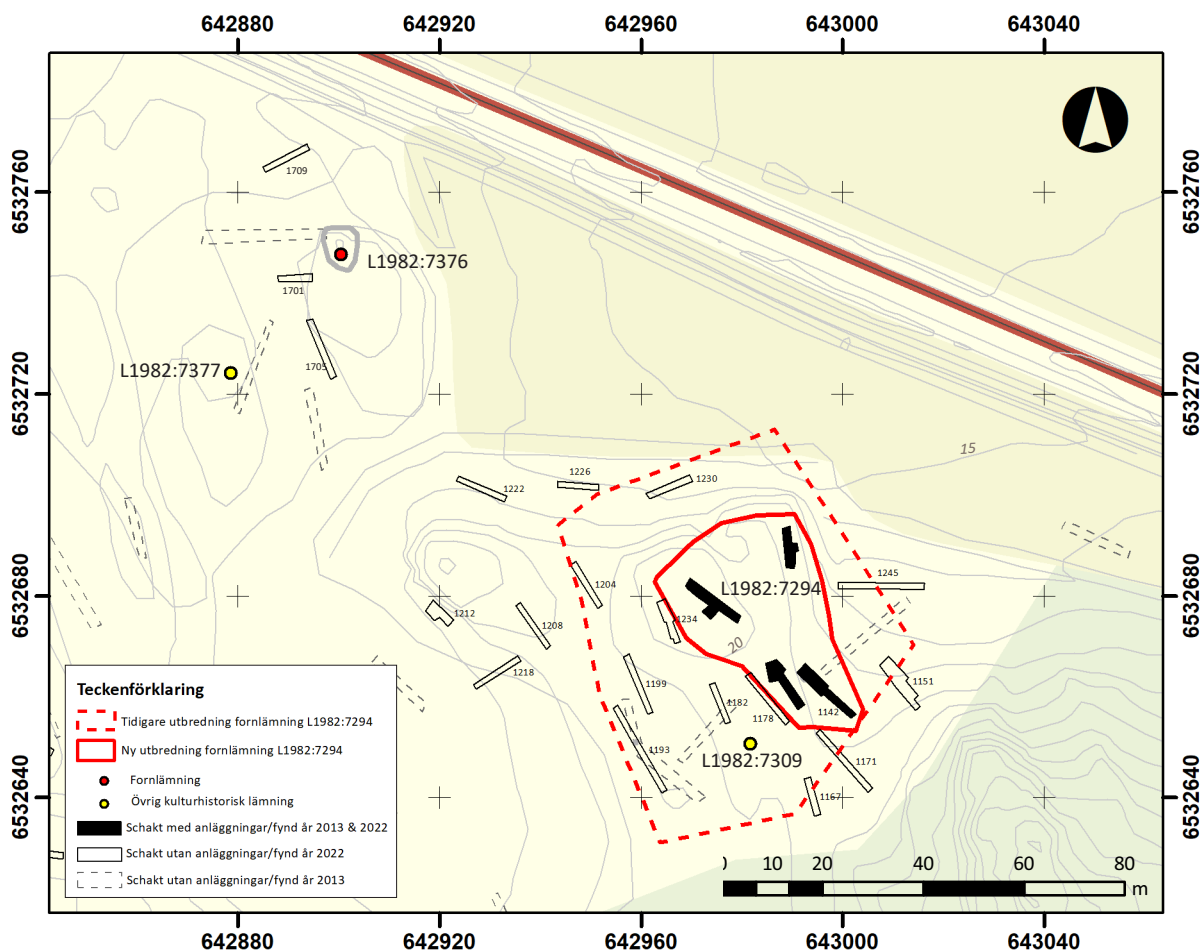
Beskrivningen av lämningen har ändrats i enlighet med de exempelbeskrivningar som finns i Fornreg och

en mindre korrigering av lägesbestämningen gjordes genom att lämningen mättes in med hjälp av RTK/GPS. Här rörde det sig om att geometrin flyttades knappt en meter i nordlig riktning.

L1982:7295, Boplotsområde

Inför den arkeologiska förundersökningen var lämningen registrerad som en cirka 95 x 75 meter stor boplatz bestående av 8 stolphål, 2 stensatta terrasskanter, 2 rännor och fynd i form av bränd lera och brända ben. Lämningen ligger i igenväxande stenbunden betesmark och är belägen på ett platåliknande höjdparti cirka 15-20 meter över dagens havsnivå.

Höjdpartiet sträcker sig i nordväst-sydöstlig riktning, vilket innebär att endast den sydöstra delen ligger inom området för den planerade bebyggelsen. Området är framför allt beväxt med stora slånbuskage, vilka har brett ut sig ordentligt i och med att marken inte längre hålls öppen med hjälp av betesdjur. Inom och i anslutning till fornlämningen grävdes sammanlagt 174 m² sökschakt. Till det kommer de schakt som grävdes i området vid utredningen år 2013, vilka också bidragit som underlag till avgränsningen av fornlämningen.

Figur 7. Schaktplan över fornlämning L1982:7294 och L1982:7376. Skala 1: 2000. © Lantmäteriet Dnr R50367921_150001.

Avgränsning & utbredning

Genom den arkeologiska förundersökningen har fornlämningen avgränsats till den del som ligger inom fastigheten Trosaskogen 1:1. Sökschakten grävdes inom den mark som var tillgänglig sydöst om det stängsel som sträcker sig ca 15 meter in i fastigheten (se figur 8). Sannolikt har fornlämningen en större utbredning åt nordväst.

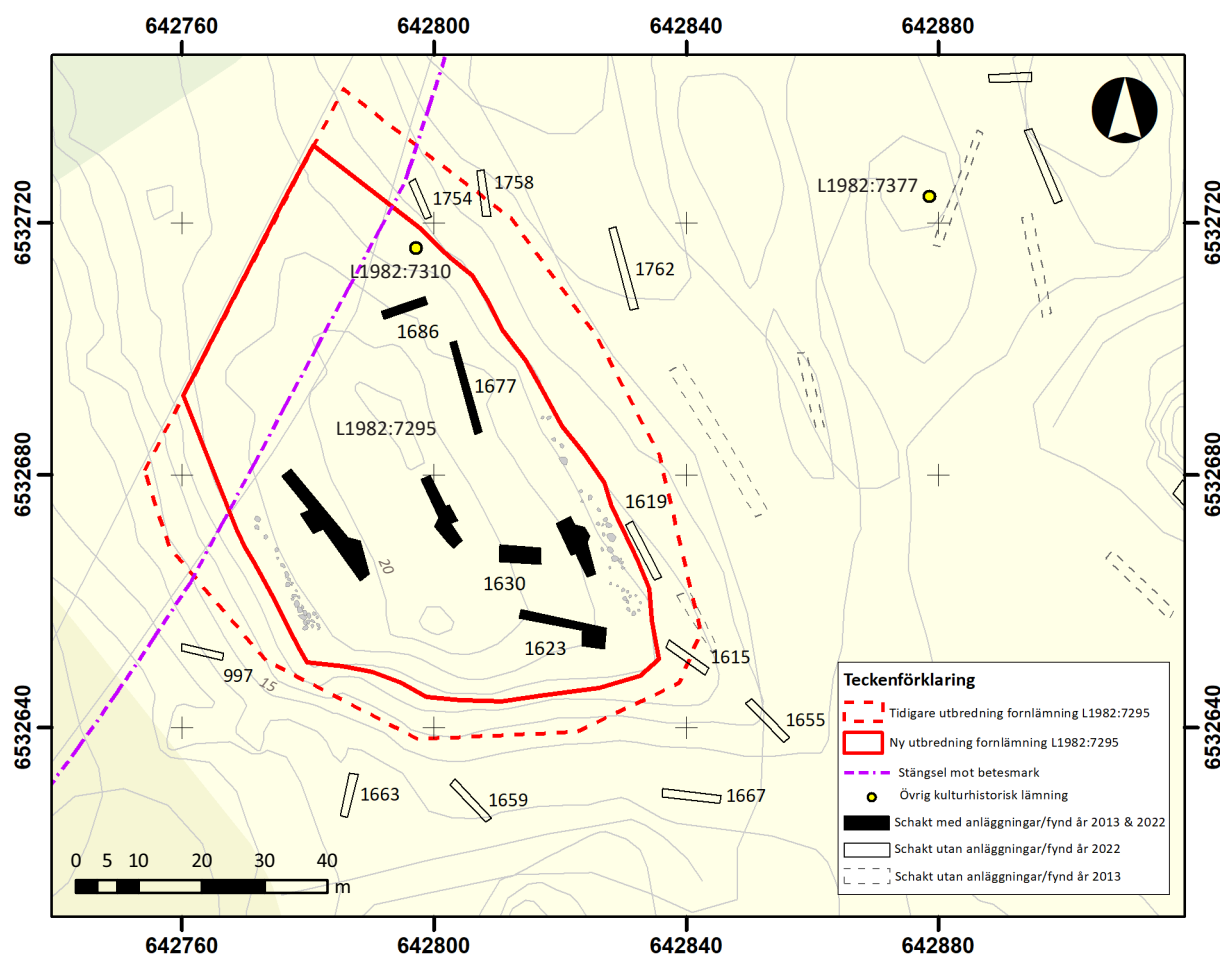
I fyra av schakten framkom lämningar i form av *skörbränd/skärvig sten* (S1623 & 1630), *fynd av keramik och ett fragment bränt ben* (S1630) samt *stolphål, hårdar och en del av ett möjligt kulturlager* (S1677 & S1686).

För att få en heltäckande bild av fornlämningsens innehåll redovisas i följande text samtliga anläggningar och fynd som påträffats, det vill säga både vid den nu genomförda arkeologiska insatsen och vid den tidigare genomförda utredningen (år 2013). Inom den aktuella fastigheten har fornlämningen avgränsats till en yta om cirka 60 x 90 meter (NV-SÖ). Inom boplatområdet finns minst 11 stolphål, 2 hårdar, 2 rännor, 2 kulturlager (grophus?) samt 2 stensatta terrasskanter.

Det topografiska läget är mycket bra och utgörs av ett plant platåliknande höjddparti, vilket i nordöst och sydväst avgränsas av ett par stensatta terrasskanter. Terrasskanterna sträcker sig i nordväst-sydöstlig riktning, är mellan cirka 20 och 35 meter långa, upp till 2 meter breda och består av cirka 0,4-1 meter stora naturstenar. Samtliga lämningar och fynd påträffades på den plana yta som ramar in av terrasskanterna.

Stolphålen, varav merparten är stenskodda, är cirka 0,40-0,60 meter stora och ligger till delar i anslutning till ett par rännor, cirka 0,3-1 meter breda och ca 4-7 meter långa. Vissa av dem ligger också på rad. I anslutning till anläggningarna syntes också fragment av bränd lera, kolpartiklar och inslag av skärvig sten.

Hårdarna syntes som väl avgränsade svarta/sotiga mörkfärgningar med skärvig och skörbränd sten i ytan, och var cirka 0,70 meter i diameter. Inom ytan finns även ett par områden med kulturlager, varav det ena innehåller fynd av bränd lera och brända ben, och utifrån form och storlek bedömts som ett möjligt grophus. Inom ytan framkom även tre keramikfragment, rödgrå/bruna till färgen och av allmän förhistorisk karaktär. Därutöver

Figur 8. Schaktplan över fornlämning L1982:7295. Skala 1: 1200, © Lantmäteriet Dnr R50367921 150001.

påträffades spridda förekomster av skärvig/skörbränd sten samt ett fragment bränt ben.

Som ett resultat av förundersökningen fick lämningen en ny utbredning och en förändrad beskrivning i KMR/Fornsök. Lämningstypen har i enlighet med anvisningarna i Fornreg även ändrats från boplatz till boplatzområde, då det inom lämningen finns såväl fynd som anläggningar.

Referenser

Gustafsson, Patrik. 2014. *Trosaskogen*. Trosaskogen 1:1, Trosa-Vagnhärads socken, Trosa kommun, Södermanlands län. Särskild utredning. *Sörmlands museum, Arkeologiska meddelanden 2014:02*. Nyköping.

Jordartsskartan. Ser Ae. nr 21. Geologiska kartbladet 9 H Nyköping NO. Sveriges Geologiska Undersökningar, SGU. Stockholm 1975. (www.sgugeolagret.se/GeoLagret/)

KMR - Kulturmiljöregistret. Datauttag 20220303, Trosa kommun. (<https://www.raa.se/hitta-information/fornreg/for-yrkesanvandare-i-fornreg/geodata-datauttag-yrkesanvandare/>)

Lista med lämningstyper och antikvarisk praxis. Version 5.0 (2021-02-01). (www.raa.se/fornreg)

LMM. Lantmäterimyndigheternas arkiv. (<https://historiskakartor.lantmateriet.se/>)

Janzon, Kaj. 2006. *Det medeltida Sverige. Band 2 Södermanland 2. Hölebo och Rönö härader*. Riksantikvarieämbetet, Stockholm.

Administrativa uppgifter

Projektnummer Sörmlands Arkeologi AB: 2204 & 2205
Länsstyrelsens dnr: 431-7947-2021 & 431-1561-2022

Län: Södermanland

Kommun: Trosa

Socken: Trosa-Vagnhärad

Fastighet: Trosaskogen 1:1

Tid för utredningen: 2022-05-09 & 2022-05-23 -2022-06-03

Personal: Albin Eriksson, Patrik Gustafsson Gillbrand, Ingeborg Svensson (arkeologer) och grävmaskinist Mathias Jädersten, ML Mark & Bygg.

Belägenhet: N (x) 6532545 E (y) 642631

Koordinatsystem: SWEREF99 TM

Höjdsystem: RH 2000

Grävda sökschakt: Utredning: ca 864 m²
Förundersökning: ca 473 m²

Inget analogt dokumentationsmaterial föreligger. Inga fynd tillvaratogs i samband med utredningen.

Bilagor

Bilaga 1, Objektsbeskrivningar arkeologisk utredning

747/L2022:3304, Fyndplats, ca 23 möh. Plan naturlig hylla vänd mot NÖ belägen NV om ett höjparti. På angiven plats framkom en skärva keramik i två delar. Fragmentet utgjordes av en bukbit som var 3 x 2 cm stor, rödbrun till färgen och med svart kärna, dvs av allmän förhistorisk karaktär. I övrigt framkom inga fynd eller anläggningar i schakten eller i närområdet. Belägen på impedimentsmark. **Övrig kulturhistorisk lämning.**

Fyndplatsen objekt 747/L2022:3304 fotograferad före schaktning. Bilden är tagen från N. Foto: Albin Ericsson 2022, Sörmlands Arkeologi AB.

Keramiken som påträffades inom objekt 747/L2022:3304. Foto: Albin Ericsson 2022, Sörmlands Arkeologi AB.

749, Boplatsläge, ca 85 x 20 m st (NV-SÖ), ca 20 möh. Plan till flack yta med svag sluttning mot SÖ. Ligger i skydd av ett höjparti i V och ett mindre höjparti i NÖ. Lite skålad yta. Beläget i öppen gräsbeväxt mark. **Utgår/Ej kulturhistorisk lämning.**

754, Boplatsläge, ca 130 x 50 m st (N-S), ca 15 möh. Naturligt plan yta vänd mot Ö. I skydd av ett höjparti i V. Beläget i öppen gräsbeväxt mark. **Utgår/Ej kulturhistorisk lämning.**

757, Boplatsläge, ca 85 x 50 m st (NÖ-SV), ca 5-10 möh. Svag förhöjning i åkermark med sluttning mot SÖ. Beläget i poppelplantering (tidigare åkermark). **Utgår/Ej kulturhistorisk lämning.**

759, Boplatsläge, ca 60 x 45 m st (Ö-V), ca 10-15 möh. Svag slänt som planar ut mot S. Beläget på impedimentsmark. **Utgår/Ej kulturhistorisk lämning.**

764, Boplatsläge, ca 190 x 100 m st (VSV-ÖNÖ), ca 10 möh. Naturligt plan yta med sluttning mot VSV. Till största delen beläget i poppelplantering, en mindre del i N på impedimentsmark. **Utgår/Ej kulturhistorisk lämning.**

772, Boplatsläge, ca 150 x 70 m st (N-S), ca 15 möh. Plan yta med tydliga slänter mot S och Ö. Beläget i poppelplantering (tidigare åkermark). **Utgår/Ej kulturhistorisk lämning.**

774, Boplatsläge, ca 135 x 60 m st (VNV-ÖSÖ), ca 10 möh. Plan yta med kraftig slänt mot S. Beläget i poppelplantering (tidigare åkermark). **Utgår/Ej kulturhistorisk lämning.**

776, Boplatsläge, ca 100 x 45 m st (NV-SÖ), ca 10-15 möh. Flack slänt mot NÖ. Beläget på impedimentsmark. **Utgår/Ej kulturhistorisk lämning.**

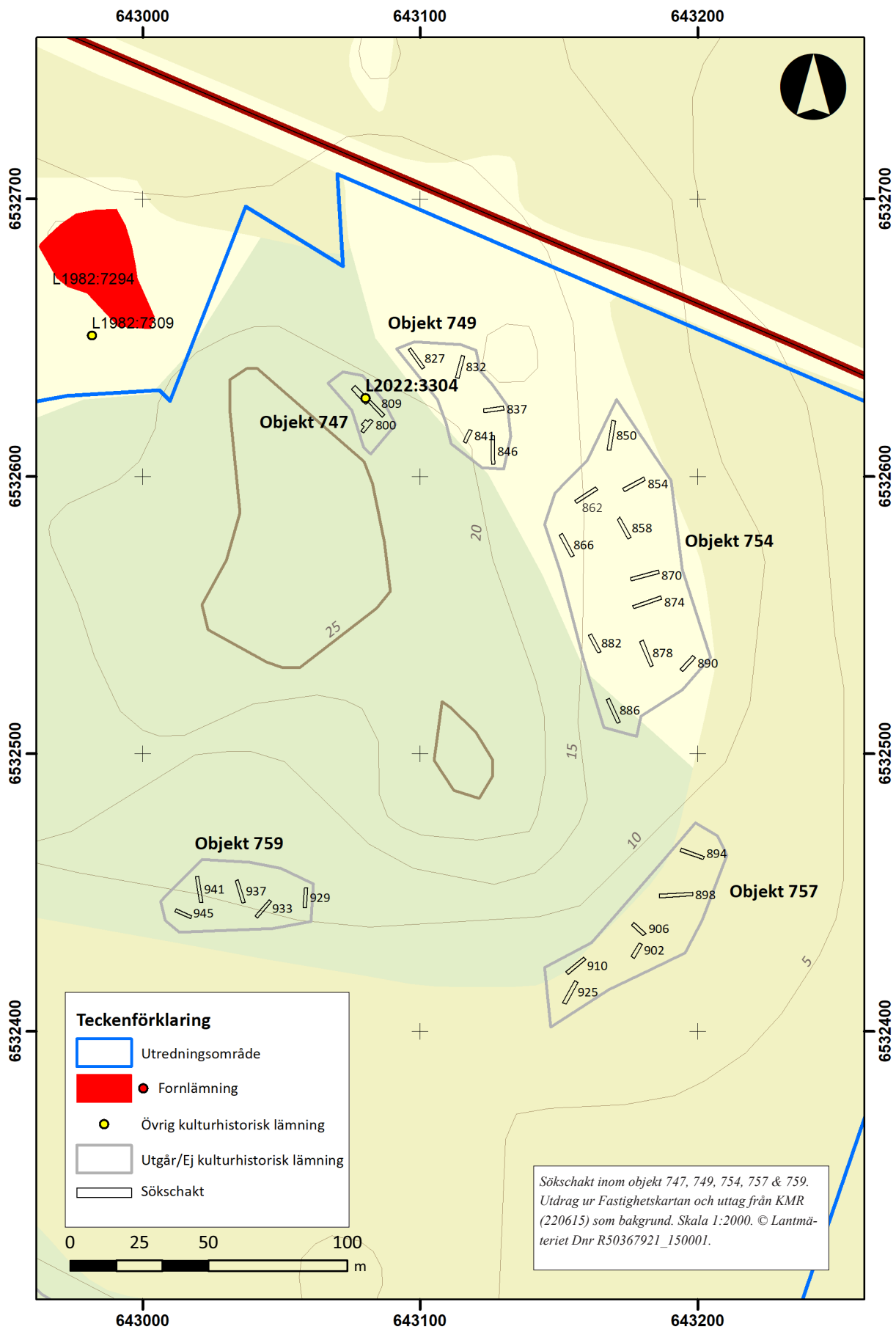
780, Boplatsläge, ca 150 x 70 m st (NV-SÖ), ca 10 möh. Naturlig plan yta på udde. I SÖ ett impedimentsområde med röjningssten i kanterna. Beläget dels i poppelplantering (tidigare åkermark), dels på impedimentsmark. **Utgår/Ej kulturhistorisk lämning.**

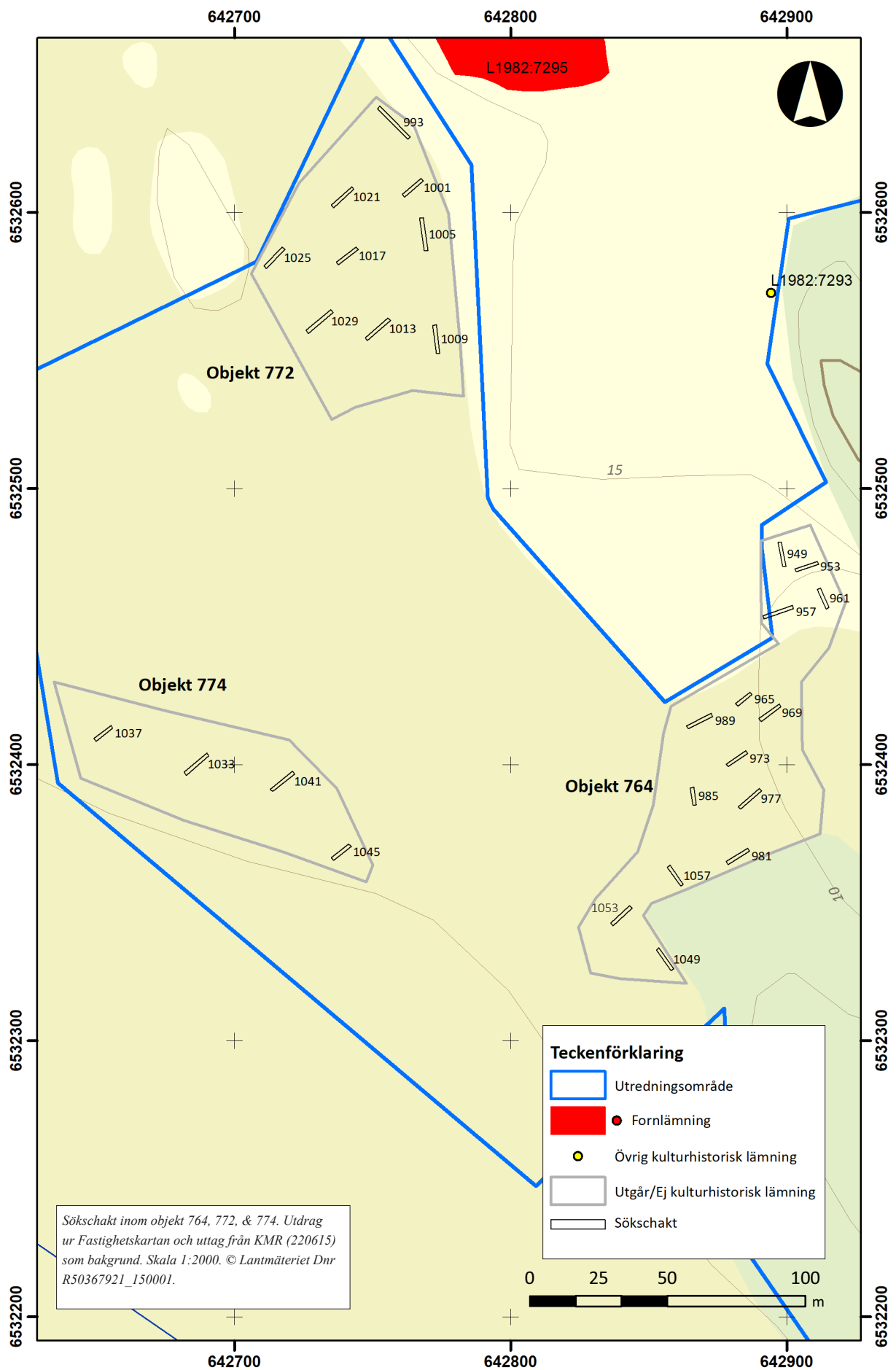
Bilaga 2, Schaktbeskrivningar arkeologisk utredning

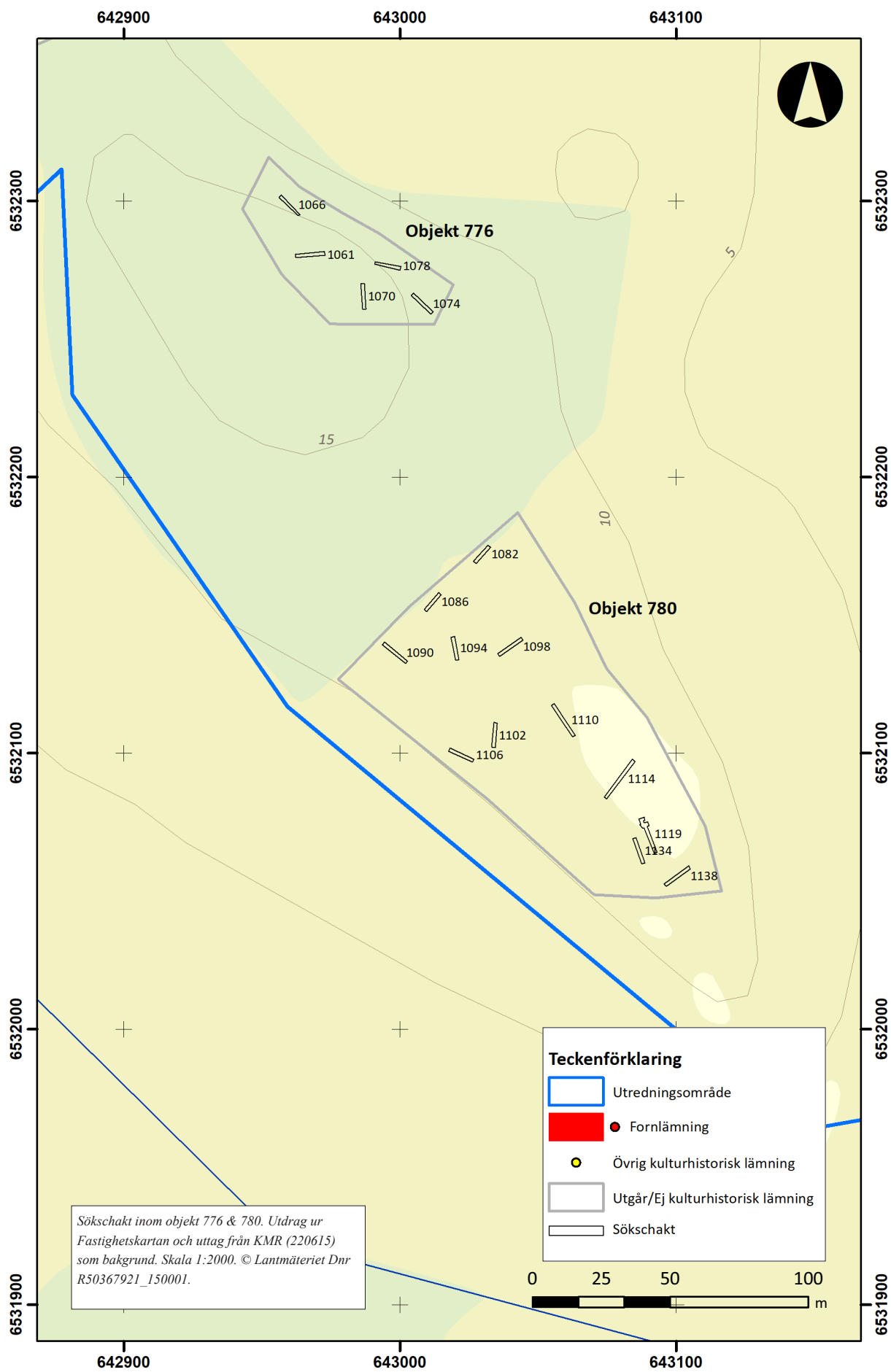
Objekt	Schakt nr	Djup	Storlek (m)	Anl/Fynd	Beskrivning
747	800	0,20	6 x 1,3-2	-	Impedimentsmark. Rödbrun morän. Svarta, flammiga kol- och sotfläckar.
747	809	0,25	15 x 1,3-2	L2022:3304: Keramik	Impedimentsmark. Gulbrun morän.
749	827	0,25	10 x 1,3	-	Öppen mark/Gräsbeväxt. Rödbrun morän. Nedanför fin berghäll.
749	832	0,20	9 x 1,3	-	Öppen mark/Gräsbeväxt. Gulgrå lerig silt. I S stenig gulgrå morän.
749	837	0,2	9 x 1,3		Öppen mark/Gräsbeväxt. Gulgrå silt.
749	841	0,3	6 x 1,3		Öppen mark/Gräsbeväxt. Gulgrå silt och morän.
749	846	0,2	11 x 1,3		Öppen mark/Gräsbeväxt. Gulgrå siltig morän.
754	850	0,3	10 x 1,3		Öppen mark/Gräsbeväxt. Gråbrun lerig silt.
754	854	0,3	8 x 1,3		Öppen mark/Gräsbeväxt. Gråbrun lerig silt.
754	858	0,3	7 x 1,3		Öppen mark/Gräsbeväxt. Gråbrun lerig silt.
754	862	0,2	9 x 1,3		Öppen mark/Gräsbeväxt. Gråbrun lerig silt.
754	866	0,2	8 x 1,3		Öppen mark/Gräsbeväxt. Gråbrun lerig silt.
754	870	0,2	10 x 1,3		Öppen mark/Gräsbeväxt. Gråbrun siltig lera.
754	874	0,3	10 x 1,3		Öppen mark/Gräsbeväxt. Gråbrun lerig silt.
754	878	0,3	9 x 1,3		Öppen mark/Gräsbeväxt. Gråbrun siltig lera.
754	882	0,2	5 x 1,3		Öppen mark/Gräsbeväxt. Gråbrun lerig silt.
754	886	0,3	9 x 1,3		Öppen mark/Gräsbeväxt. Gråbrun siltig lera.
754	890	0,3	7 x 1,3		Öppen mark/Gräsbeväxt. Gråbrun lerig silt.
757	894	0,2	8 x 1,3		Poppelodling. Brungrå lera.
757	898	0,3	11 x 1,3		Poppelodling. Brungrå lera.
757	902	0,3	6 x 1,3		Poppelodling. Brungrå lera.
757	906	0,3	6 x 1,3		Poppelodling. Brungrå lera.
757	910	0,3	8 x 1,3		Poppelodling. Brungrå lera.
757	925	0,3	9 x 1,3		Poppelodling. Brungrå lera.
759	929	0,4	7 x 1,3		Impedimentsmark. Gråbrun grusig sand. Centralt ett stråk med ljus gulgrå lerig silt.
759	933	0,2	7 x 1,3		Impedimentsmark. Gråbrun lerig silt.
759	937	0,2	8 x 1,3		Impedimentsmark. Gråbrun lerig silt.
759	941	0,3	9 x 1,3		Impedimentsmark. Gråbrun lerig silt.
759	945	0,3	6 x 1,3		Impedimentsmark. Gråbrun lerig silt.
764	949	0,3	8 x 1,3		Impedimentsmark. Gråbrun lerig silt.
764	953	0,2	8 x 1,3		Impedimentsmark. Gråbrun lerig silt.
764	957	0,3	11 x 1,3		Impedimentsmark. Gråbrun siltig lera.
764	961	0,3	7 x 1,3		Impedimentsmark. Gråbrun siltig lera.
764	965	0,3	7 x 1,3		Poppelodling. Gråbrun lera.
764	969	0,2	9 x 1,3		Poppelodling. Gråbrun lera.
764	973	0,3	8 x 1,3		Poppelodling. Gråbrun lera.
764	977	0,3	10 x 1,3		Poppelodling. Gråbrun lera.
764	981	0,3	9 x 1,3		Poppelodling. Gråbrun lera.
764	985	0,3	6 x 1,3		Poppelodling. Gråbrun lera.
764	989	0,3	9 x 1,3		Poppelodling. Gråbrun lera.
772	993	0,3	15 x 1,3		Poppelodling. Gråbrun siltig lera.
772	1001	0,2	8 x 1,3		Poppelodling. Gråbrun siltig lera.
772	1005	0,2	10 x 1,3		Poppelodling. Gråbrun siltig lera.
772	1009	0,2	9 x 1,3		Poppelodling. Gråbrun siltig lera.
772	1013	0,2	10 x 1,3		Poppelodling. Gråbrun siltig lera.
772	1017	0,3	8 x 1,3		Poppelodling. Gråbrun siltig lera.
772	1021	0,3	9 x 1,3		Poppelodling. Gråbrun lerig silt.
772	1025	0,3	9 x 1,3		Poppelodling. Gråbrun siltig lera.
772	1029	0,3	10 x 1,3		Poppelodling. Gråbrun siltig lera.
774	1033	0,3	10 x 1,3		Poppelodling. Gråbrun lerig silt.
774	1037	0,3	8 x 1,3		Poppelodling. Gråbrun siltig lera.
774	1041	0,3	9 x 1,3		Poppelodling. Gråbrun lerig silt.
774	1045	0,2	8 x 1,3		Poppelodling. Gråbrun siltig lera.

Objekt	Schakt nr	Djup	Storlek (m)	Anl/Fynd	Beskrivning
764	1049	0,3	9 x 1,3		Poppelodling. Gråbrun lera.
764	1053	0,3	9 x 1,3		Poppelodling. Gråbrun siltig lera.
764	1057	0,3	8 x 1,3		Poppelodling. Gråbrun lera.
776	1061	0,2	9 x 1,3		Impedimentsmark. Gråbrun lerig silt.
776	1066	0,3	9 x 1,3		Impedimentsmark. Gråbrun lerig silt.
776	1070	0,3	8 x 1,3		Impedimentsmark. Gråbrun lerig silt.
776	1074	0,2	9 x 1,3		Impedimentsmark. Gråbrun lerig silt.
776	1078	0,2	8 x 1,3		Impedimentsmark. Gråbrun lerig silt.
780	1082	0,2	7 x 1,3		Poppelodling. Ljus gråbrun siltig lera.
780	1086	0,2	7 x 1,3		Poppelodling. Ljus gråbrun siltig lera.
780	1090	0,2	10 x 1,3		Poppelodling. Ljus gråbrun siltig lera med inslag av sten, 0,05 - 0,15 m st, samt stråk av brun morän.
780	1094	0,2	8 x 1,3		Poppelodling. Ljus gråbrun siltig lera.
780	1098	0,2	9 x 1,3		Poppelodling. Gråbrun lera.
780	1102	0,2	9 x 1,3		Poppelodling. Gråbrun siltig lera.
780	1106	0,2	9 x 1,3		Poppelodling. Gråbrun siltig lera.
780	1110	0,15	12 x 1,3		Impedimentsmark. Gråbrun siltig lera.
780	1114	0,1-0,4	16 x 1,3	Hästska, tegel	Impedimentsmark. Ett ca 0,3 m tjockt vegetationslager följt av gråbrun silt med inslag av sten, 0,05 - 0,2 m st. I botten berg. berghäll.
780	1119	0,2-0,3	13 x 1,3-2,5	Spik, tegel	Impedimentsmark. Gråbrun silt med inslag av sten, 0,05 - 0,2 m st. I NV ett stenblock, 0,3 - 0,5 m st. I botten ljus grågul lera. Inslag av kol/sot. I botten över i ljus grågul lera.
780	1134	0,3	9 x 1,3	Tegel	Impedimentsmark. Gråbrun silt med inslag av kol i NV. I botten ljus grågul lera.
780	1138	0,3	10 x 1,3	Tegel	Impedimentsmark. Gråbrun lerig silt med inslag av sten, ca 0,10 m st.

Bilaga 3, Schaktplaner arkeologisk utredning

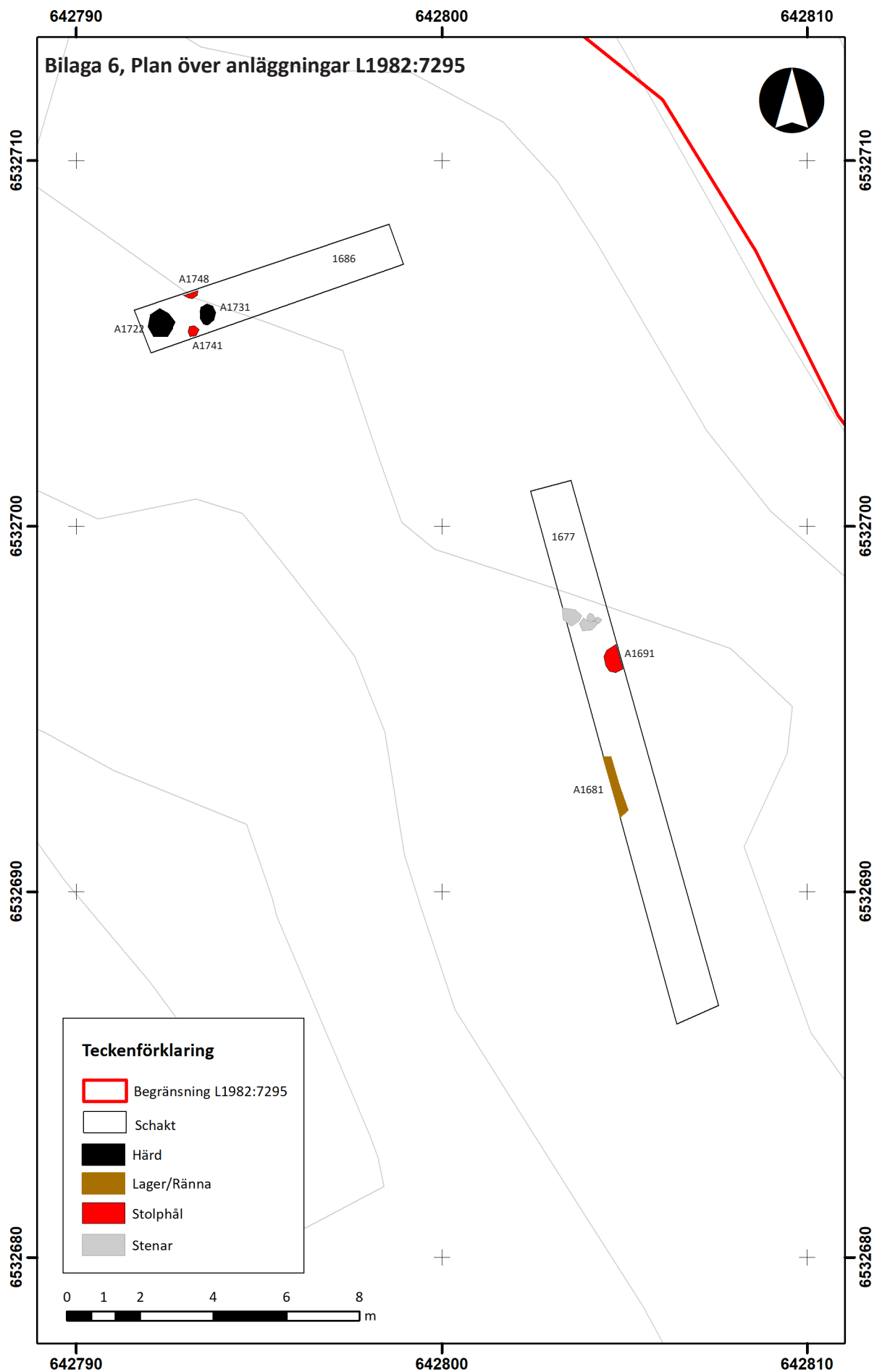

Bilaga 4, Schaktbeskrivningar arkeologisk förundersökning

L nr	Schakt nr	Djup (m)	Storlek (m)	Anl/fynd	Beskrivning
1982:7294	1142	0,2	12 x 1,3-2,5	Skärvig/skörbränd sten	Gråbrun silt, något grusblandad med inslag av sten, 0,05 - 0,1 m st.
1982:7294	1151	0,3	10 x 1,3-2,3		Gråbrun silt, något grusblandad, med inslag av sten, 0,05 - 0,15 m st.
1982:7294	1167	0,2	7 x 1,3		Brungul stenig morän.
1982:7294	1171	0,3	13 x 1,3		Gråbrun grusig silt med inslag av sten, 0,05 - 0,2 m st.
1982:7294	1178	0,3	11 x 1,3		Grågul silt med inslag av grus och stenar, 0,05 - 0,15 m st. I botten enstaka större stenblock, ca 0,4 - 0,3 m st.
1982:7294	1182	0,2	7 x 1,3		Gråbrun silt med sparsamt inslag av sten, 0,05 - 0,15 m st. SÖ änden korsar tidigare schakt.
1982:7294	1193	0,3	17 x 1,3		Gråbrun silt med inslag av sten, ca 0,05 - 0,3 m st.
1982:7294	1199	0,2	11 x 1,3		Gråbrun silt med inslag av sten, ca 0,05 - 0,1 m st.
1982:7294	1204	0,2	9 x 1,3		Gråbrun silt med inslag av sten, ca 0,05 - 0,1 m st.
1982:7294	1208	0,1	9 x 1,3		Ljus gulbrun silt, enstaka stenar, 0,05 - 0,1 m st.
1982:7294	1212	0,2	6 x 1,3-2,5		Grågul silt.
1982:7294	1218	0,2	9 x 1,3		Gråbrun silt med inslag av sten, ca 0,05 - 0,1 m st.
1982:7294	1222	0,2	9 x 1,3		Gråbrun silt.
1982:7294	1226	0,2	7 x 1,3		Gråbrun silt.
1982:7294	1230	0,2	10 x 1,3		Gråbrun lerig silt.
1982:7294	1234	0,2	8 x 1,3		Grågul silt med inslag av sten, 0,05 - 0,15 m st, stenblock ca 0,30 - 0,60 m st. Berghäll i NV.
1982:7294	1245	0,2	15 x 1,3		Gråbrun lera, fåtal stenar, ca 0,1 m st. Centralt ett stenblock, ca 0,7 - 0,5 m st.
1982:7295	997	0,2	6 x 1,3	Skärvig/skörbränd sten	Brun silt med inslag av sten, 0,05 - 0,3 m st.
1982:7295	1615	0,2	8 x 1,3		Grågul morän.
1982:7295	1618	0,2	16 x 1,3-3,5		Brungul morän.
1982:7295	1623	0,2	11 x 1,3		Gulbrun morän.
1982:7295	1630	0,2	7 x 2,5		Gulbrun morän.
1982:7295	1655	0,2	8 x 1,3		Gulbrun morän, några stenblock, ca 0,3 - 0,5 m st.
1982:7295	1659	0,2	8 x 1,3		Gulbrun siltig morän.
1982:7295	1663	0,2	6 x 1,3		Gråbrun lera.
1982:7295	1667	0,3	8 x 1,3		Gråbrun siltig morän med inslag av sten, 0,05 - 0,1 m st.
1982:7295	1677	0,25	16 x 1,3		Brungul morän och siltig gulgrå morän. Enstenssamling, ca 1 x 1 m st av stenar, ca 0,2-0,5 m st.
1982:7295	1686	0,2	10 x 1,3		Brungul morän och grågul silt. Spridd skörbränd sten.
1982:7295	1754	0,25	8 x 1,3		Gulgrå silt.
1982:7295	1758	0,2	8 x 1,3		Brungul silt.
1982:7295	1762	0,2	12 x 1,3		Ljus gråbrun silt.
1982:7376	1701	0,3	6 x 1,3	A1681, A1691 A1722, A1731 A1471, A1748, skärvig/skörbränd sten	Gråbrun silt.
1982:7376	1705	0,2	11 x 1,3		Gråbrun silt.
1982:7376	1709	0,3	9 x 1,3		Gråbrun silt.

Bilaga 5, Anläggningsbeskrivningar L1982:7295

Anl/ID	Anläggningstyp	Storlek (m)	Beskrivning	Notering
1681	Del av lager/ränna?	1,5 x 0,35	Sträckte sig parallellt med schaktkanten i NNV- SSV riktning och syntes som en väl avgränsad gråbrun mörkfärgning.	Schakt 1677
1691	Stolphål	0,70 x 0,40	Framkom i Ö schaktkanten och syntes som en väl avgränsad rund brungrå mörkfärgning, med enstaka stenar i ytan, ca 0,05-0,15 m st.	Schakt 1677. Beläget S om en sten-samling bestående av ca 0,5-0,7 m st stenar.
1722	Härd.	0,75 x 0,75	Syntes som en väl avgränsad rund gråsvart mörkfärgning med enstaka stenar i ytan, ca 0,04-0,10 m st, varav vissa skörbrända.	Schakt 1686
1731	Härd.	0,60 x 0,40	Syntes som en svartgrå oval mörkfärgning med enstaka stenar i ytan, ca 0,03-0,09 m st, varav vissa skörbrända.	Schakt 1686
1741	Stolphål.	0,30 x 0,30	Syntes som en väl avgränsad rund svartgrå mörkfärgning.	Schakt 1686
1748	Stolphål.	0,25 x 0,25	Framkom i schaktkanten och syntes som en rundad svart-brun mörkfärgning omgiven av stenar, ca 0,10 - 0,13 m st.	Schakt 1686

Bilaga 7, Fotodokumentation L1982:7295

A 1691 i plan, schakt 1677. Bilden är tagen från V. Foto: Albin Eriksson 2022, Sörmlands Arkeologi AB.

Anläggningar i schakt 1676 fotograferade från ÖNÖ. Foto: Ingeborg Svensson 2022, Sörmlands Arkeologi AB.

Keramiskskärivor påträffade i schakt 1630. Foto: Ingeborg Svensson 2022, Sörmlands Arkeologi AB.